

University of Groningen

Balance between herpes viruses and immunosuppression after lung transplantation

Verschuuren, Erik Alfons Maria

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2006

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Verschuuren, E. A. M. (2006). *Balance between herpes viruses and immunosuppression after lung transplantation*. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Dankwoord

Een proefschrift schrijven lijkt wat op een reis. Je begint en weet wat je doel is maar je weet nooit hoe het onderweg zal gaan. Er zijn veel reisgezellen en ontmoetingen en veel mensen helpen je verder. Ik probeer hier iedereen te noemen maar zal waarschijnlijk enkelen vergeten of niet voldoende op waarde schatten, alvast mijn excuses hiervoor.

Allereerst mijn ouders voor alle mogelijkheden, steun in het verleden en de fijne jeugd die de basis is waar je op voortbouwt.

Dan de patiënten, zonder hen geen klinisch onderzoek. Ik wil hen bedanken voor de door hen afgestane extra bloed en het in mij gestelde vertrouwen.

Mijn reis begon bijna 10 jaar geleden toen Prof. T. Hauw The me aannam voor de opleidingsplek klinische immunologie. Deze plek was gelieerd aan de transplantatie zodat ik deels bij het longtransplantatieteam kwam te werken. Daarnaast werd het onderzoek in het laboratorium Klinische Immunologie opgestart en werd ik opgenomen in de fietsclub. Beste Hauw, jij hebt aan de basis voor dit proefschrift gestaan en zonder de mogelijkheden en het vertrouwen die jij in mij gesteld hebt was dit proefschrift er nooit gekomen. Van jou heb ik geleerd dat onderzoek vooral is: je blijven verbazen. Over wat je ziet, in de kliniek, in het lab en eigenlijk overal. Dat je niet moet aannemen wat in de boeken staat of geloven dat het is zoals het gewoonlijk wordt uitgelegd. Ik denk dat je dit zult herkennen in dit proefschrift. Op het lab kreeg ik een warm welkom van Harmke, Boelo, Siep, Ilby en velen anderen die me wegwijs maakten en voor een goede sfeer zorgden. Wetenschappelijk zorgde Marco Harmsen ervoor dat ik ingewerkt werd in het Cytomegalovirus (CMV). De researchlijn op het lab was CMV, maar de klinische problemen van de longtransplantatie lagen vooral bij het Epstein-Barr virus (EBV) geïnduceerde posttransplantatie lymfoom (PTLD). Via Hauw werd contact gelegd met Jaap Middeldorp en Servi Stevens. Vanuit die samenwerking werd eerst, met behulp van Astrid Greijer in Amsterdam, verder gewerkt aan CMV terwijl hier in Groningen de synthetische EBV peptiden voor de kwantitatieve EBV serologie werden gebruikt voor verder onderzoek aan EBV. Later kwam de EBV PCR die Servi in Amsterdam ontwikkelde, en aanvankelijk retrospectief aldaar verricht werd. Servi bedankt voor al het werk, de mailtjes, literaturoverbesprekingen etc. Jaap, dank zij jouw diepgaande kennis van EBV is dit proefschrift er gekomen en zijn we waar we nu zijn met de behandeling en het voorkomen van het PTLD.

Enorm belangrijk was de steun van Piet Limburg die al in een zeer vroege fase het verrichten van de EBV PCR in Groningen steunde en mogelijk maakte. Daardoor konden Tineke, Ieneke en Marieke samen met Bouke Hepkema van de EBV PCR de routine test maken die het nu is. Van uitslagen na 2 weken tot nu: de volgende ochtend. Last but not least Aalzen de Haan: hij deed de EBV CTL analyses en was net als Jochem Prop sparringpartner in vele discussies, zoals Marco Harmsen dat aanvankelijk was.

De tijd op de opleidingsplaats klinische Immunologie was voorbij en met dank aan Gerard Koeter werd ik fulltime transplantatie dokter op de longafdeling, een afdeling met een sfeer waar zelfs internisten zich thuis kunnen voelen. Ondertussen is er veel gebeurd in het longtransplantatie team, Wim de Boer heeft moeten stoppen, ons fundament op het secretariaat Annette Reindersma is helaas overleden. Capaciteitsproblemen, maar ook toenemende aantallen en verbetering van resultaten. Op dit moment staat er dan ook een team waarop we, ook internationaal, trots mogen zijn. Rond de 30 transplantaties, van enkelzijdige long transplantatie tot hart-long-, long-lever- en zelfs kinder-long transplantaties, en met resultaten die ook in het buitenland opvallen. Zoals Michiel Erasmus's non-heart beating donatie werk en de uitstekende overleving met opvallend lage incidentie van chronische afstoting. Dankzij de inzet van velen: thoraxchirurgen, thoraxanesthesisten, longartsen, de THIC en ICB is dit alles tot stand gekomen. Onze secretaresses Willie Steenhuis en sinds kort Janny Drenth, onze nurse practitioner van het eerste uur, Dicky Bosscher, en later Otto Bosma en recent ook Tally Norder en de verpleegkundigen van de afdelingen, vroeger E4 en nu D3: een goed lopend en gemotiveerd team.

Door het sterk gegroeide longtransplantatie programma en daarnaast vader van 4 kinderen te zijn viel het afschrijven van dit proefschrift niet mee. Cees Kallenberg, ik wil jou bedanken voor alle hulp de laatste maanden met de afronding, aan jouw snelle commentaar met het dagelijks op en neer gaan van de laatste artikelen is te danken dat het nu eindelijk afgerond kon worden.

Dat is ook te danken aan mijn meiden thuis, Floor, Lieke, Lotte, Anouk en Corien die mij de ruimte gaven om 's avonds en 's nachts door te werken. De steun van mijn schoonouders met wie ik het erg getroffen heb en verder familieleden, vrienden en kennissen die we, zeker de laatste tijd, verwaarloosd hebben, omdat dit proefschrift nu echt af moest. Mijn broer Jeroen wil ik bedanken voor het maken van de layout en de gezellige urenlange telefoongesprekken over plaatjes, punten en komma's.

Als laatste een woord voor Wim van der Bij, nooit geweten dat een Zuiderling en een Fries zo goed konden samenwerken en er nog lol in kunnen hebben ook. Als ik weer eens helemaal doordraaf in de EBV, weet jij alles weer in het juist perspectief te plaatsen.

We gaan nu met zijn allen verder, met de CeMylungs trial, inhalatie van ciclosporine en Michiels werk met Maastricht categorie 2 non-heart beating donoren en natuurlijk EBV guided immunosuppressie. Laat het feest beginnen!!

Dankwoord